

czas Mszy św. wygłosił homilię, podkreślając w niej długoletnią pracę dydaktyczną Zmarłego oraz osobistą jego postawę wierności wobec Kościoła a także mocną wiarę pielęgowaną przez całe życie. W pogrzebie brało udział 50 kapłanów.

Spoczął na miejscowym cmentarzu parafialnym w Poraju.

Na łamach RBL ogłosił artykuł: *Znaczenie metafory „skopos te sarki” (2 Kor 12, 7)*. 3 (1958) 211-230.

Kraków

KS. TADEUSZ MATRAS

o. Cyprian Jan Wichrowicz OP

ŚP. O. JÓZEF BENEDYKT PAŚCIAK OP (1914-2000)

Urodził się 9 I 1914 w Białce Rzeszowskiej, był synem Leona i Anny z d. Kuc. Do szkoły powszechnej uczęszczał w rodzinnej wiosce i Tarnowej, a do gimnazjum w Wolsztynie (pozańskie) i w Żółkwi. 6 VIII 1931 roku — po VI klasie gimnazjum wstąpił w Krakowie do dominikanów, otrzymując imię zakonne Benedykt. 19 VIII 1932 złożył pierwsze śluby zakonne, a 19 VIII 1935 — wieczyste (uroczyste). 23 VI 1934 zdał państwowy egzamin maturalny w IV Gimnazjum im. H. Sienkiewicza w Krakowie.

Studia filozoficzno-teologiczne odbył w dominikańskim Studium Prowincjalnym we Lwowie (1934-1936) i w Papieskim Ateneum „Angelicum” w Rzymie (1936-1941). Także w Rzymie 10 VII 1938 r. otrzymał święcenia kapłańskie.

W czasie II wojny światowej nadal kontynuował studia w Rzymie, uwieńczono 5 XII 1940 r. stopniem licencjata i nieco później stopniem lektora, a 30 X 1942 doktora teologii moralnej (rozprawa *De oboedientia religiosa secundum D. Thomam et thomistas* napisana pod kierunkiem P. Lumbrerasa OP, w zasadniczej części w 1945 roku ukazała się drukiem).

W latach 1942-1944 uczył języka łacińskiego w istniejącym przy „Angelicum” liceum klasycznym. Jednocześnie, zachęcony przez J. Vosté OP, rozpoczął studia biblijne. Otrzymał w tym zakresie bakalaureat (15 VI 1944) i prolitatus („prolita Sacrae Scripturae”) (14 VI 1945). Zdał także przed Papieską Komisją Biblijną egzamin wstępny do doktoratu nauk biblijnych (2 XII 1948 — „egzamin techniczny”, a 3 XII 1948 — wykład publiczny, tzw. „lectio coram”). Zabrakło jednak napisanej pracy i jej obrony.

W latach 1946-1948 pogłębiał swoją wiedzę biblijną i archeologiczną w École Biblique et Archéologique Française de St. Etienne w Jerozolimie, uczęszczając m.in. na wykłady i seminaria profesorów: H. Vincenta, R. de Vauxa i P. Benoîta. Jednocześnie uczył studiujących kolegów wypowiedzenia po łacinie treści egzami-

nów biblijnych przed Papieską Komisją Biblijną, a także wiele razy brał udział w wyprawach archeologicznych i udzielał się duszpastersko Polonii jerozolimskiej.

W 1948 r. wrócił do Rzymu i tu otrzymał z Kongregacji Seminariorów i Uniwersytetów nominację na profesora nadzwyczajnego na Wydziale Teologicznym „Angelicum”, a w 1952 — na profesora zwyczajnego. W tym charakterze przez 10 lat (1948-1958) wykładał różne dyscypliny biblijne i odbył kilka podróży naukowych poza granicami Włoch.

Poza tym przez kilka lat należał do Rzymskiego Komitetu „Sacrum Poloniae Millennium”, w latach 1956-1958 był wicrektorem Międzynarodowego Konwiktetu Księży studiujących na „Angelicum”, a w czasie wakacji prowadził często rekolekcje dla polskich sióstr zakonnych.

13 IV 1958, po zdaniu odpowiedniego egzaminu, otrzymał najwyższy zakonny tytuł naukowy — magisterium świętej teologii.

W styczniu 1959 roku, po 23 latach pobytu za granicą, wrócił do Polski. Zlecono mu tu w dominikańskim Studium Generalnym (Kolegium Filozoficzno-Teologicznym) w Krakowie wykłady z egzegezy Pisma Świętego. Prowadził je bez przerwy do 1992 roku. Ponadto był tegoż Studium regensem (1963-1969) i wiceregem (1970-1973).

Uczył również na KUL (1962-1965) i w Krakowie w Wyższym Instytucie Katechetycznym Sióstr Urszulanek (1959-1991), Śląskim Seminarium Duchownym (1962-1971), Częstochowskim Seminarium Duchownym (1968-1978), Studium dla Braci Zakonnych u Księży Jezuitów (1969-1971), Seminarium Duchownym Ojców Franciszkanów Konwentualnych (1969-1971 i 1975-1978), Teologicznym Instytucie Księży Misjonarzy (1970-1997), Instytucie Liturgicznym przy Papieskim Wydziale Teologicznym (1972-1975) i Seminarium Duchownym Ojców Paulinów (1979-1997).

Miewał też przez wiele lat wykłady dla Sióstr Dominikanek i Karmelitanek w kilku klasztorach. Wygłaszał referaty na różnych zjazdach (np. w Kaliszu na Kongresie Józefologów w 1971 r.), w Seminariach Duchownych i dla Klubów Inteligencji Katolickiej. Prowadził rekolekcje dla wspólnot zakonnych. Był stałym spowiednikiem alumnów i sióstr zakonnych. Sprawował urząd subprzeora konwentu krakowskiego. Współpracował w przygotowaniu *Liturgicznego Kalendarza Prowincji* (1987) i nad przekładem dominikańskich dodatków do Mszału i Liturgii Godzin. Był przez 20 lat kurialnym cenzorem książek i należał do jurysdykcyjnej komisji egzaminacyjnej. Był dyrektorem Męskiej Fraternali III Zakonu. To wszystko czynił z wielką rzetelnością. Zmarł 30 I 2000 i został pochowany w grobowcu zakonnym na Rakowicach w Krakowie.

BIBLIOGRAFIA PRAC O. JÓZEFA BENEDYKTA PAŚCIAKA OP

1. De oboedientia religiosa secundum D. Thomam et thomistas. Pars dissertationis ad obtinendam lauream in s. theologia apud Pont. Athenaeum „Angelicum” de Urbe exhibitae, R. 1945, Schola Tip. Miss. Dominicana, s. XIII + 86.
2. Bibliographia biblica et orientalistica R-mi P. I.-M. Vosté. *Angelicum* 26: 1949 nr 2, s. 174-178.
3. Rec. P. G. Duncker OP, *Compendium grammaticae linguae hebraicae biblicae*, Roma 1948. *Angelicum* 26: 1949 nr 3, s. 296-298.
4. Oboedientia religiosorum perfecta est-ne oboedientia stricte dicta? *Angelicum* 27: 1950 nr 2, s. 105-128.
5. Magnificat (Łuk. 1, 46b-55). *Duszpasterz Polski Zagranicą* 1: 1950 nr 2, s. 139-146.
6. Tłum. Relacja nieznanego Greka z otoczenia Nicefora o synodzie brzeskim 1596. *Sacrum Poloniae Millennium. Rozprawy — Szkice — Materiały historyczne*, t. 1, R. 1954, s. 115-136.
7. Rec. H. Simon — J. Prado CSsR, *Prelectiones biblicae*, Taurini, 1) *Propaedeutica biblica*, 1950; 2) *Vetus Testamentum*, vol. 1, 1949; 3) *Novum Testamentum*, vol. 2, 1948. *Angelicum* 29: 1952 nr 2, s. 199-200.
8. Rec. Can. F. Albanese, *Le questioni bibliche alla luce della esegesi tradizionale*, Palermo 1949. *Angelicum* 29: 1952 nr 2, s. 200.
9. Rec. G. Castellino SDB, *L'inerranza della s. Scrittura*, Torino 1949. *Angelicum* 29: 1952 nr 2, s. 200-201.
10. Rec. s. Moscati, *Storia e civiltà dei Semiti*, Bari 1949. *Angelicum* 29: 1952 nr 2, s. 201.
11. Rec. E. Florit, *Ispirazione biblica*, R. 1951. *Angelicum* 29: 1952 nr 4, s. 408-409.
12. Rec. H. J. Vogels, *Novum Testamentum graecae et latine*, Pars 2: *Epistolae et Apocalipsis*, Friburgi Brisg. 1950. *Angelicum* 29: 1952 nr 4, s. 409.
13. Rec. M. Zerwick SJ, *Graecitas biblica*, R. 1949, *Angelicum* 29: 1952 nr 4, s. 409-410.
14. Rec. C. Leonardi, *Ampelos il simbolo della vite nell'arte pagana e paleocristiana*, R. 1947. *Angelicum* 29: 1952 nr 4, s. 410-411.
15. Rec. H. J. Shoeps, *Theologie und Geschichte des Judenchristentums*, Tübingen 1949. *Angelicum* 29: 1952 nr 4, s. 411-413.
16. Il P. Felix Maria Abel. *L'Osservatore Romano*, R. 93: 1953 nr 77 (28. 230), s. 3.
17. Rec. B. Kraft, *Die Zeichen für die wichtigeren Handschriften des griechischen Neuen Testaments*, Freiburg 1955. *Angelicum* 32: 1955 nr 4, s. 396.

18. Rec. Aurelius Augustinus, Alleingespräche (Soliloquium libri duo), Paderborn 1955. *Angelicum* 32: 1955 nr 4, s. 396.
19. Rec. E. Schmitt, Leben in den Weisheitsbüchern, Job, Sprüche und Jesus Sirach, Freiburg 1954. *Angelicum* 32: 1955 nr 4, s. 396-397.
20. Rec. Synoptische Studium Alfred Wikenhauser zum 70 Geburtstag dargebracht, München 1953. *Angelicum* 32: 1955 nr 4, s. 397-398.
21. Rec. L. Palacios OSB, Grammatica Syriaca, R. 1954. *Angelicum* 32: 1955 nr 4, s. 398-399.
22. De scripturarum veritate secundum regentiora Ecclesiae documenta. De sensibus et regulis hermeneuticis s. Scripturae. De authentia Vulgatae sec. decr. Conc. Tridentini. Theses VII, VIII et IX pro exam. Lic. in s. Theologia (Ad usum privatum auditorum), R. 1958 *Pont. Ath. Intern. „Angelicum”*, s. 106. Mps.
23. Historia dziecięstwa Pana naszego Jezusa Chrystusa. Egzegeza Mt 1-2; Łk 1-2, Kraków 1966, s. 129; 1971, s. 97. Mps.
24. Wstęp szczegółowy do Pięcioksięgu Mojżesza i egzegeza I-III Księgi Rodzaju, Kraków 1966, s. 157 + III. Mps.
25. Wstęp ogólny do Pisma świętego, Kraków 1968, s. 51 + 16 + 16; 1971, s. 62; 1976, s. 65; 1981, s. 300. Mps.
26. Wstęp szczegółowy do Księgi Psalmów i egzegeza wybranych psalmów, Kraków 1969, s. 245. Mps.
27. Wstęp szczegółowy do Ksiąg Starego Testamentu, Kraków, cz. 1: Księgi historyczne (oprócz Pentateuchu), 1970, s. 59; 1980, WIK, s. 37; cz. 2: Księgi dydaktyczne (oprócz Psalmów), 1970, s. 40-145; cz. 3: Egzegeza perykop wybranych z Księgi Mądrości, 1973, s. 100. Mps.
28. Przypowieści — Mowa eschatologiczna, Kraków 1970, s. 181. Mps.
29. Archeologia biblijna. Wybrane zagadnienia wprowadzające do studium Pisma św. Starego Testamentu (Geografia Palestyny. Mieszkańcy. Jerozolima. Kult. Kapłaństwo. Święta. Sekty. Synagogi), Kraków 1970/1971, s. 175. Mps.
30. Tłum. Księga Izajasza, w: Pismo święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych, 1971, 1980, 1980, 1984, Wydawnictwo Pallottinum, s. 849-906.
31. Kazanie Pana Jezusa na górze (Mt 5-7 i Łk 6, 20-49). Egzegeza wybranych perykop, Kraków 1971, s. 57; 1985, s. 87. Mps.
32. Przypowieści ewangeliczne (Egzegeza), Kraków 1971, s. 84. Mps.
33. Biblijny obraz Chrystusa Króla. *Ruch Biblijny i Liturgiczny* 3 (1972) nr 25, s. 168-189.
34. Historia męki, śmierci i zmartwychwstania Pana naszego Jezusa Chrystusa, Kraków 1972, s. 224. Mps.
35. Czytelnikom Biblii. „W Drodze” 1: 1973 nr 3-4, s. 207-209.

36. Teologia św. Pawła. Perykopy wybrane z Listów św. Pawła Ap., Kraków 1973, s. 147. Mps.

37. Prorok Izajasz — ewangelista pośród proroków, w: Chrześcijańska odpowiedź na pytanie człowieka. W 750-lecie służby polskich dominikanów Bogu i ludziom. Pr. zbiorowa pod red. M. Babraja, Warszawa 1974, Wydawnictwo Polska Prowincja Dominikanów, s. 275-296.

38. Komentarz biblijny, w: Komentarz biblijny i homiletyczno-liturgiczny do niedzielnych i świątecznych czytań mszalnych, pr. zbiorowa, red. J. Stroba, w: ATK Cykl C. 1974, s. 123-153 *passim*.

39. Księga Izajasza. Wstęp szczegółowy i egzegeza wybranych urywków, Kraków 1977, s. 89. Rps.

40. Dziesięć słów Boga. „W Drodze” 6: 1978 nr 8, s. 37-50; nr 9, s. 67-77; w: Wobec wartości, pr. zbiorowa, P., Wydawnictwo „W Drodze”, 1982, s. 150-180; 1984, s. 151-182.

41. Ewangelie synoptyczne. Cz. 1. Wstęp szczegółowy, Kraków 1978, s. 132. Rps.

42. Kobieta w Starym Testamencie. „W Drodze” 8: 1980 nr 5, s. 47-55.

43. Św. Tomasz jako komentator Świętych Tekstów, Kraków 1984, s. 11. Mps.

44. Księga Proroków. Wstęp szczegółowy i egzegeza wybranych urywków, Kraków, cz. 1: Profetyzm — Księga Izajasza, 1987, s. 98; cz. 2: Jeremiasz — Ezechiel — Daniel i prorocy mniejsi. Wstęp szczegółowy i egzegeza wybranych urywków, 1985, s. 86. Mps.

45. Księgi dydaktyczne Starego Testamentu, Kraków 1986, cz. 1: Wstęp szczegółowy do Księgi Psalmów i egzegeza wybranych Psalmów, s. 93; cz. 2: Księgi dydaktyczne Prz-Mdr, Wstęp szczegółowy i egzegeza wybranych urywków, s. VI + 121. Mps.

46. Izajasz wieszczem Chrystusa, Katowice 1987, Księgarnia św. Jacka, s. 151 (Attende lectioni 12).

47. Księgi historyczne Starego Testamentu, Kraków, cz. 1: Pięcioksiąg Mojżesza. Wstęp szczegółowy i egzegeza wybranych części i urywków, 1987, s. 166; cz. 2: Biblijne dzieje Izraela, 1987, s. 84; cz. 3: Wstęp szczegółowy do Ksiąg Jozuego — Machabejskich, 1986, s. 38. Mps.

48. Gramatyka hebrajska, Kraków 1987, s. 30. Mps.

49. Historia i egzegeza Starego Testamentu, Kraków 1988, s. 80. Mps.

50. Prorocy — słudzy Objawienia wieszczący Chrystusa, w: Myślmy o Bogu. Informator o życiu i działalności parafii OO. Dominikanów (Prudnik) nr 10, 1989 (wydanie specjalne), s. 8-13.

51. Boże Imię Jahwe, w: Studium Scripturae anima theologiae, pr. zbiorowa, Kraków 1990, Polskie Towarzystwo Teologiczne, s. 225-235.

52. Nauka o Trójcy Przenajświętszej w Piśmie św., Kraków 1990, s. 78. Mps.
53. Mesjanizm, w: *Vademecum biblijne*, pr. zbiorowa, cz. IV, Kraków 1991, Wydawnictwo UNUM, s. 137-153.
54. [Wypowiedź w Ankiecie „Teofila”], *Teofil*, 1997 (nr specjalny), s. 78-79.
55. Ewangelia św. Jana. Wstęp szczegółowy i komentarz, Kraków 1998, s. 281. Mps.
56. Św. Pawła Listy 1-2 do Koryntian, s. 65. Rkps.
57. Listy św. Pawła do Tesaloniczan, s. 43. Rkps.
58. Dzieje Apostolskie. Listy św. Pawła Ap. (numeracja różna). Rkps.
59. Ewangelie synoptyczne, cz. 1: Wydarzenia z życia Pana Jezusa; cz. 2: Nauka Chrystusa, s. 140. Rkps i mps.
60. Św. Paweł. Listy Rz Ga Hbr (numeracja różna). Mps i rkps.
61. Listy więzienne św. Pawła Apostoła Ef Kol Flp Flm (numeracja różna). Rkps.

II

1. Kłoczowski J., Uroczystość ku czci Ojca Magistra Józefa Paściaka. *Biuletyn Informacyjny Polskiej Prowincji Dominikanów* 25: 1992 nr 4, s. 8-9.
2. Mazur Z., Praca dydaktyczna i naukowa Ojca Magistra Józefa Paściaka. *Tamże*, s. 9-12.
3. *Liber Studiorum Conventus Ssmae Trinitatis, s. Ordinis Praedicatorum Cracoviae Ab Anno Dni 1890 passim, Liber Studiorum ab anno acad. 1972/1973 passim.*
4. Paściak Józef, w: *Bibliści polscy* 1997, Lublin 1997, s. 31.
5. Dokumenty osobiste o. Józefa Paściaka. *Arch. Prow. Dominikanów*, nie sygn.
6. Klepsydra.

Kraków

O. CYPRIAN JAN WICHROWICZ OP

ks. Jerzy Chmiel

CLAUS WESTERMANN (1910-2000)

W Heidelbergu w wieku lat 90 zmarł ewangelicki biblista, specjalista od Starego Testamentu, Claus Westermann. Był luterańskim proboszczem w Berlinie. Po